

Motion till riksdagen 2025/26:4039

av **Catarina Deremar och Ulrika Liljeberg (båda C)**

med anledning av skr. 2025/26:90 Nordiskt samarbete 2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vara drivande för att se till så att ett reviderat Helsingforsavtal kommer på plats som gör att Åland, Färöarna och Grönland kan bli medlemmar i samarbetet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett reviderat Helsingforsavtal där de uppräknade samarbetsområdena stämmer överens med hur samarbetet fungerar i praktiken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av de inomnordiska gränskontrollernas påverkan på bl.a. arbetsmarknaden och näringslivets förutsättningar att verka inom Norden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De täta banden mellan de nordiska länderna och det nordiska samarbetet är nu viktigare än på länge. En orolig omvärld gör det nödvändigt att ytterligare stärka samarbetet och förverkliga Nordiska ministerrådets vision om Norden som världens mest integrerade region 2030. Vi har under det gångna året upplevt hur Norden behövt stå tillsammans med andra europeiska länder för att värna det grönländska folkets rätt att själva besluta om sin egen framtid. Det är ett i raden av exempel på hur det nordiska samarbetet och våra nära relationer spelar en avgörande roll för säkerheten och utvecklingen i vår del av världen. Det säkerhetspolitiska läget innebär också att vi behöver fortsätta vårda och stärka våra relationer till Baltikum, samtidigt som vi stärker banden till bl.a. Polen. På samma sätt är det viktigt också i en nordisk kontext med ett väl fungerande EU-samarbete. För Norden är det viktigt att också stärka relationerna till Förenade kungariket och med Kanada som vi delar många intressen med när det kommer till Arktis.

För det nordiska samarbetet är den pågående översynen av Helsingforsavtalet central. Den juridiska utredning som gjorts tydliggör att det går att revidera och modernisera avtalet utan att det är i strid mot exempelvis EU-rätten. Det är också tydligt att det är de nordiska ländernas vilja att utveckla samarbetet som avgör vad man kan åstadkomma.

Om Nordiska ministerrådets vision om Norden som världens mest integrerade region 2030 är ärligt menad måste detta avspeglas också i det reviderade Helsingforsavtalet. Regeringarna har nu tillsatt en kommission som ska lämna konkreta förslag om ändringar i avtalet. Vi välkomnar att kommissionen ska utreda hur Åland, Grönland och Färöarna kan få fullt tillträde till samarbetet. Vi konstaterar samtidigt att kommissionen inte fått mandat att föreslå ändringar när det kommer till det politiska innehållet. Det menar vi är beklagligt.

Den kompetenskatalog som antyds i inledningen av det gällande avtalet menar vi är i uppenbart behov av uppdatering. Bland annat då ordet klimat inte nämns, vilket får anses vara en central fråga att samarbeta om. Utbildning och digitalisering nämns heller inte, vilket man redan samarbetar om. Dessutom nämns samfärdsel, alltså transporter. Vi kan där konstatera att det inte finns ett ministerråd för transporter och infrastruktur. Det bör innebära att man kanske bör stryka samfärdseln ur avtalet, eller införa det transportministerråd som Nordiska rådet återkommande krävt att det ska inrättas. Det vore olyckligt om det kan tolkas som att man från dag ett med ett nytt avtal bryter mot detsamma.

Vår uppmaning till regeringen är att vara drivande för att se till så att ett reviderat avtal kommer på plats, som gör att Åland, Färöarna och Grönland kan bli fullvärdiga medlemmar i samarbetet, och som ser till att de i avtalet uppräknade samarbetsområdena stämmer överens med hur samarbetet fungerar i praktiken.

Givetvis bör också den kommission som tillsatts ta upp frågor som på ett övergripande plan rör samarbetets finansiering då det också är kopplat till de samarbetande ländernas medlemskapsstatus.

Allt detta är viktigt för att understryka att alla parter i det nordiska samarbetet tar ministerrådets vision inför 2030 på allvar.

Gränshinderarbetet är av stor vikt för medborgarna i Norden och behöver ges ökad tyngd. Vi välkomnar det arbete som gjorts under året för att effektivisera det arbetet. Vi ser fram emot ett starkare samarbete mellan Gränshinderrådet och Nordiska rådets gränshindergrupp, och vi är glada att man inkluderat temaområdet ”Fri rörlighet i kristider” bland de prioriterade områdena. Centerpartiet har länge talat om att Norden måste dra lärdom av covid-19-pandemin i syfte att säkerställa den fria rörligheten vid framtida kriser. Vi önskar också att man från regeringens sida bidrar till att genomföra en utvärdering av de inomnordiska gränskontrollernas påverkan på bl.a. arbetsmarknaden och näringslivets förutsättningar att verka inom Norden och över landsgränserna. I över 70 år har Norden haft en gemensam arbetsmarknad på papperet. Mer måste dock göras för att den ska fungera så väl som möjligt. Med de höga arbetslöshetssiffror vi ser i dagsläget är en stark gemensam nordisk arbetsmarknad mycket viktig.

På kulturens område behöver samarbetet fortsatt vara starkt. Nordiska rådets priser måste värnas, göras synliga och de verk och insatser som nomineras och prisas tillgängliggöras. Vi vill gärna se en översyn av behovet av att exempelvis öka stödet för översättning av litterära verk till andra nordiska språk.

